

Seakasvatuse tulukuse parandamise kolm nippi

Steve Dritz

Kansase osariigi ülikool

Nipp 1 – kontrolli teraviljaosakeste suurust! On teada tõsiasi, et teravilja peenestamine parandab toitainete seeduvust, sest osakeste pinna suurenemine pakub suuremaid võimalusi ensüümide tegevuseks, et lagundades toitained paremini imenduks. Üldine reegel on, et osakeste suuruse kahanemine 100 mikroni võrra parandab nuumikute söödaväärindust 1,2% ehk nuumsea kohta 5.30 krooni kokkuvõtteid. Arvestades teraviljahindade tõusu, on kokkuvõtteid juba üle 8 krooni. Seega osakeste peenendamise 900 mikronilt 600-ni vähendab kulutusi sea kohta 24 krooni võrra.

Ameerika põllumajandusinseneride selts mõõdis täpselt teraviljaosakeste suurust, kuid leiti, et sellist meetodikat on raske farmis rakendada. Seetõttu töötati välja lihtsam ja vähem kulukas meetod, et kontrollida regulaarselt teraviljaosakeste suurust farmis või veskis. Seejärel on võimalik veski ümber seadistada ja muutused kohe dokumenteerida. See protseduur nõuab täpset kaalu ja kolme erineva augusuurusega sõela. Kindel kogus jahvatatud teri raputatakse käsitsi sõelale ja pärast sõelumist kaalutakse igale sõelale jäänud kogus. Need kogused sisestatakse seejärel tabelarvutusprogrammi ja osakeste suurus

arvutatakse vastavalt regressioonivalemile (tööleht on allalaaditav [http://www.ksuswine.org Particle Size Information alt](http://www.ksuswine.org/Particle%20Size%20Information%20alt)).

Nipp 2 – tugevda bioohutust ja sanitatsiooni. Purdue ja Minnesota ülikoolide töö bioohutuse võtete vallas näitas ilmekalt, et lihtsad protseduurid, nagu eri nõuded sigalasse sisenemisel, käte pesemine ning jalanõude ja üleriie vahetamine, takistavad respiratoor-reproduktiiv-sündroomi (PRRS) viiruse levimist. B. Bakeri ja B. Thompsoni töö näitas samuti ilmekalt transpordiveokite deso tähtsust.

Hiljuti lõppes uurimus, kus analüüsiti Kirde-Iowa seakasvatuse süsteemi. Töö eesmärgiks oli hinnata sigade PRRS-viirusega seotud riskitegureid farmis ja määrata bioohutuse väärtus (hind) praktikas. Andmed pärinesid farmidest, kus emistel ei esinenud PRRS-viirust ning järglased teadaolevalt viirusega ei nakatunud.

Nuumikute grupid liigitati ELISA vere sõeluuringu alusel, võttes proovid igast nuumikute grupist. PRRS negatiivseid gruppe oli 46%. PRRS negatiivsetes gruppides oli parem massi-iive, söödaväärindus, väiksem suremus. Leiti, et PRRS negatiivsetes gruppides oli kasum sea kohta 43.50 krooni suurem kui positiivsetes gruppides. Seejärel hinnati sigade arvu 2,4 km raadiuses. Piirkonnad liigitati väikse tihedusega piirkond (<5000 siga) ja väga tihe piirkond (>5000 siga). Sigade paiknemistihedus 2,4 km

Foto 1. Kuivisöödaautomaat

(A. Tänavots)

raadiuses varieerus 0 kuni 15 000 seani. Erinevad analüüsid ei näidanud, et sigade paiknemise tihedus mõjutab PRRS levikut, nuumajõudlust või suremust.

Grupid liigitati samuti selle alusel, kas farmides oli rakendatud bioohutust. Sellised korrad hõlmavad peamiselt sanitatsiooni, farmi sisenemise ja veoste saatmise protokolle. Leiti, et farmides, kus oli kasutusel bioohutuse kord, esines vähem PRRS, oli kõrgem massi-iive ja parem söödakasutus. Selliste gruppide majanduslikuks väärtuseks sea kohta hinnati 53.50 krooni rohkem, kui bioohutust mitterakendavates farmides. Autorid järeldasid, et PRRS leviku takistamisel on palju olulisemad bioohutuse faktorid kui asukohast tingitud tegurid.

Nipp 3 – õpi käitumisökonomikat! Kõik teavad, et seakasvatust on äärmiselt tsükliline ja riskantne äri. Huvipakkuv on, et terve teadusharu uurib seoseid neuro-, majandusteaduse ja füsioloogia kontseptsioonide vahel, et selgitada bioloogilisi protsesse, mis juhivad meie otsuste tegemist.

Näiteks 2006. aasta suvel näitasid paljud tegurid Põhja-Ameerikas, et söödahind hakkab tõusma. Ometi olid nii mõnedki seakasvatajad rehkendanud söödakomponentide hindu pikaajaliselt ning lähtudes asjaolust, et ka eelmisel kolmel aastal olid kriitilised (hinnatundlikkuse mõttes) komponendid olnud kallid. Ka 2007. a suvel mõjutas äritulemit sama stsenaarium.

Tehtud on väga palju uuringuid, mis aitab meil mõista otsustamisel tehtud vigu. Seda mõistes saame me teha loodetavasti paremaid otsuseid. Mõned näited, mis on kohandatud seakasvatuse jaoks (Haas, 2007).

Liigne enesekindlus. Me kõik kaldume arvama, et oleme üle keskmise targad.

Vaimne raamatupidamine. See on kalduvus hinnata mõningaid sissetulekuid vähem kui teisi. See on tavaliselt seotud söötmisega. Kui on soodne aeg, siis küsitava väärtusega sööda koostist ei kontrollita nii täpselt. Vastupidi, kui ajad on karmid, siis tehakse kõik, et ratsioone kontrollida ning uuritakse neid tähelepanelikult, leidmaks mittevajalikke kulutusi.

Kaotusekibedus. See on kalduvus tunda rohkem valu raha kaotamisest, kui tunneks rahulolu sama koguse raha saamisest. Seda täheldatakse sageli siis, kui hind on palju madalam tootmishinnast. Siis tehakse otsus vähendada toitainetesisaldust, et alandada söödahinda, mis küll suurendab lühiajaliselt rahavoogu, kuid suurendab pikas perspektiivis kulusid madalama jõudluse tõttu.

Kõrvalekalle *status quo*'st. See on soov kinnistada olukord jäädavalt. Kui palju näiteid selle kohta võiksid Sina tuua oma ärist või elust?

Vastumeelsus kahetseda. See on kalduvus abinõusid mitte kasutusele võtta, sest kardetakse, et tagantjärele tarkusena tuleb välja, et see abinõu polnud optimaalne. Paraliis analüüsi kaudu!

Kõrvalekalle eilsest. Me kaldume omistama äsjastele sündmustele rohkem tähtsust kui varasematele. Me kaldume arvama, et head või halvad ajad kestavad igavesti.

Infotulv. See on kalduvus ignoreerida meie endi objektiivset infot ning selle asemel keskendume teiste tegevuse imiteerimisele. Seda võib näha farmides, kus tehakse uurimistööd ning järgitakse üldisi suundumusi, selle asemel et järgida oma enda karja andmeid.

Kergeusklikkus. Ehkki meile meeldib mõelda, et me oleme kõik täiuslikult ratsionaalsed, on tegelikult kaugelgi teine. Kahjuks on kalduvus olla vastuvõtlikud manipulatiivsetele sõnumitele. Loogiline seos on, et mida kaugemal kodust, seda usaldusväärsem on konsultant!

Refereerinud Alo Tänavots